

Управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської обласної державної адміністрації
Косівська районна рада та державна адміністрація
Яворівська сільська рада
Регіональний центр народного мистецтва «Гуцульська Гражда»
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника
Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва
Національний природний парк «Гуцульщина»
Громадська культурологічна організація «Спадщина»

РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКИХ ОСЕРЕДКІВ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРИ ГУЦУЛЬЩИНИ

*Матеріали науково-практичної конференції у рамках проведення Міжнародного мистецького форуму «Барви Карпат»
20 вересня 2019 року*

“Писаний Камінь”

Яворів
2019

УДК 39 + 745 +908

Р 64

Редакційна колегія:

В.П. Лосюк – к.с.-г.н., директор РЦНМ «Гуцульська гражда» (відповідальний редактор); В.В. Гуменюк – к.б.н., вчений біолог, краєзнавець; В.В. Корпанюк – доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва, голова Івано-Франківського осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України, заслужений художник України; Н.Є. Копер – к.г.н., заступник начальника відділу рекреації НПП «Гуцульщина»; Г.М. Юрчишин – к.а., професор, директор Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва, заслужений архітектор України.

Р 64 Розвиток мистецьких осередків як засіб збереження етнокультури Гуцульщини: матеріали науково-практичної конференції у рамках проведення Міжнародного мистецького форуму «Барви Карпат» (с. Яворів, Косівський район, Івано-Франківська область, 20 вересня 2019 року). – Косів:ПП «Писаний камінь», 2019 – 104 с.

ISBN 978-617-7436-10-1

Збірник включає широкий спектр аспектів відродження, розвитку та популяризації гуцульської етнокультури, зокрема шляхи відродження традиційного вівчарства, розвитку ліжникарства, як промоцію народних ремесел і популяризацію екологічного та культурного туризму, як засіб збереження традиційного господарювання, розвитку народних художніх промислів в контексті збереження етнокультури Гуцульщини.

Для науковців, викладачів, учителів, студентів, учнів і всіх, хто цікавиться гуцульською етнокультурою.

Матеріали учасників конференції подаються в авторській редакції.

© РЦНМ «Гуцульська гражда»
Автори, 2019, 2019

© Видавництво
«Писаний Камінь», 2019

ISBN 978-617-7436-10-1

УДК 911.3:33](477.82-72):502

ЧИР НАДІЯ

(ДВНЗ «Ужгородський національний університет»)

АНТИПЮК ОЛЕНА

КАЧАРОВСЬКИЙ РОМАН

КАРПЮК ЗОЯ

ЕРКО ІРИНА

(Східноєвропейський національний університет

імені Лесі Українки)

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ПРИКОРДОННИХ ОТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. Тези присвячені оцінці історико-культурної спадщини прикордонних ОТГ Волинської області та її значення у розвитку пізнавального туризму. Прослідковано функціональну та територіальну структуру історико-культурних туристичних ресурсів.

Окреслено проблеми та перспективи використання історико-культурної спадщини в туристичній сфері краю.

Ключові слова: історико-культурні туристичні ресурси, культурна спадщина, культурно-пізнавальний туризм, прикордонні об'єднані територіальні громади, Волинська область.

Сучасні трансформаційні процеси в Україні супроводжуються пробудженням національної самосвідомості та духовного відродження. У цих умовах особливої актуальності набуває популяризація національного культурного надбання. Самобутність та різноманітність історико-культурної спадщини України обумовлює високу туристичну атрактивність країни, створює передумови для розвитку культурно-пізна-

вального туризму. У зв'язку з цим актуалізується проблема дослідження історико-культурного потенціалу територій, що вимагає наукового підходу до виявлення, структуризації, територіальної організації та оцінки атрактивності історико-культурних туристичних ресурсів з метою забезпечення найбільш повного, ефективного та раціонального залучення їх в систему туристично-рекреаційної діяльності.

За даними Департаменту економіки та європейської інтеграції Волинської ОДА на території Волинської області під охороною держави перебуває 1534 об'єкти культурної спадщини, налічується 20 історичних населених місць, діють 2 історико-культурних заповідники [3].

Особливе значення для розвитку пізнавального туризму мають прикордонні території Волинської області, де часто поєднуються елементи культури, архітектури та мистецтва сусідніх держав. У межах області сформувалось 9 прикордонних ОТГ із сусідньою Білоруссю та Польщею.

Важливою у відродженні культурної спадщини досліджуваного регіону є співпраця усіх гілок влади, громадськості та різних етнічних груп, що мають спільні культурні відносини із країнами ближнього зарубіжжя. Така співпраця активно впроваджується в рамках Програми прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна», що реалізується як Європейський інструмент сусідства ще з 2007 року. Вона отримала своє продовження і впродовж 2014-2020 років за тематичними напрямками, один з яких – «Спадщина». Дана Стратегія транскордонного співробітництва передбачає заходи по збереженню та відновленню історико-культурної спадщини прикордонних ОТГ Волинської області, активному їх залученню у туристичний продукт місцевого та регіонального масштабу [3].

На території прикордонних ОТГ області розміщені 147 об'єктів історико-культурної спадщини (табл.1). З них: 47,6% – пам'ятки

історії та культури, 10,9% – пам'ятки археології, 21,7% – пам'ятки архітектури та містобудування, 2,7% – пам'ятки монументального мистецтва[1-2]. В досліджуваному регіоні функціонує 5 музеїв та і 20 осередків художніх народних промислів (рис. 1).

Територіальна структура історико-культурної спадщини прикордонних ОТГ Волинської області продемонстрована на рисунку 2. Найбільша насиченість історико-культурними туристичними ресурсами характерна для Любешівської ОТГ та Устилузької ОТГ, найменша – відповідно для Рівненської та Поромівської ОТГ.

Таблиця 1

Історико-культурні туристичні ресурси прикордонних ОТГ Волинської області (складено автором на основі [1-2])

Об'єднані територіальні громади	Структура історико-культурних туристичних ресурсів					
	Пам'ятки історії та культури	Пам'ятки археології	Пам'ятки архітектури та містобудування	Пам'ятки монументального мистецтва	Музеї	Осередки народних промислів
Прикордонні з Польщею ОТГ						
Устилузька	17	1	3	3	1	3
Рівненська	2	2	-	-	-	1
Вишнівська	3	-	6	-	-	4
Поромівська	1	-	1	-	1	-
Литовезька	3	2	4	-	2	1
Разом:	26	5	14	3	4	9
Прикордонні з Білоруссю ОТГ						
Шацька	7	2	2	-	-	1
Заболоттівська	7	-	4	-	-	2
Самарівська	3	3	3	-	-	1
Любешівська	27	6	9	1	1	7
Разом:	44	11	18	1	1	11
Всього	70	16	32	4	5	20

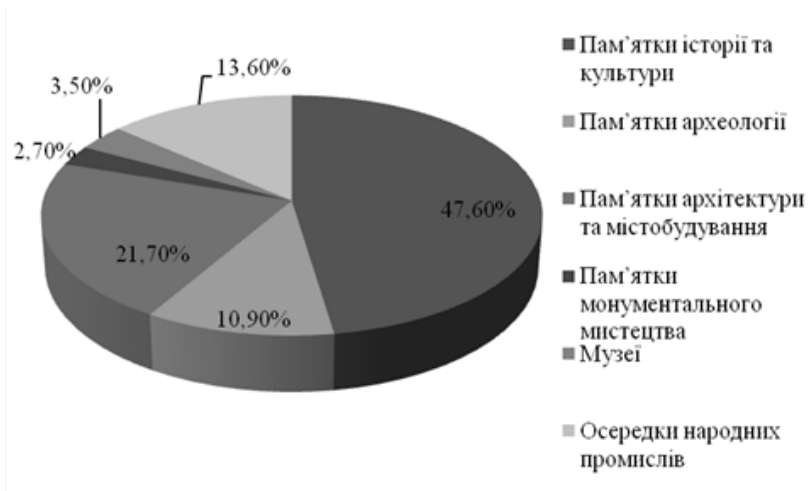

Рис. 1. Структура історико-культурної спадщини прикордонних ОТГ Волинської області

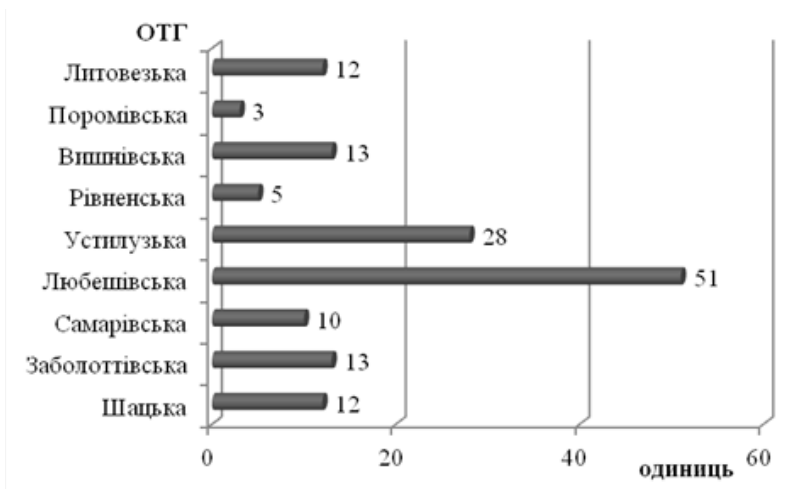

Рис. 2. Територіальна структура історико-культурної спадщини прикордонних ОТГ Волинської області

Унікальний природно-рекреаційний потенціал, сприятлива екологічна ситуація зумовлює спеціалізацію даного регіону на спортивно-оздоровчих видах туризму та екологічному туризмі, тоді як пізнавальний напрям розвивається значно слабше.

Так, територію прикордонних ОТГ частково охоплює лише літературно-озерний маршрут «Леся і Світязь». Пріоритетний розвиток культурно-пізнавального туризму ми вбачаємо у розробці нових тематичних маршрутів вихідного дня, пов'язаних з біографосоціальними ресурсами регіону, археологічними пам'ятками та етнічними ресурсами. Під час реалізації даних маршрутів чільне місце варто виділити осередкам народних промислів, де можна проводити різноманітні майстер-класи.

Розвитку культурно-пізнавального туризму на окреслених територіях перешкоджає ряд проблем. Надзвичайно актуальною є проблема ефективної промоції історико-культурного потенціалу регіону на різноманітних туристичних виставках і салонах, в першу чергу, всеукраїнського масштабу, включення їх у туристичні маршрути та популяризація серед широких верств населення. Адже, зростання популярності внутрішнього туризму в перспективі призведе до збільшення кількості міжнародних туристичних проектів.

Низька диверсифікація прикордонних пропускних пунктів (відсутність прикордонних пунктів пропуску для пішоходів і туристів), низька пропускна спроможність діючих пунктів пропуску, недостатній рівень їх технічного забезпечення посилює дисбаланс між пропускними можливостями України і сусідніх країн, що негативно позначається на прикордонному туристичному русі. Щільність ПП на українсько-польському кордоні – 1 ПП на 72 км, тоді як за європейськими нормами – 1 ПП на 20-30 км кордону.

Збереження, реставрація та відродження культурної спадщини прикордонних ОТГсприятиме подальшому прогресивному розвитку туризму та рекреації на цих територіях і дозволить поглибити культурні зв'язки між сусідніми державами, стане стимулом для розширення і модернізації інфраструктури туризму, що в свою чергу, дасть змогу вирішити ряд наболілих проблем місцевого населення.

Список використаної літератури:

1. Антипюк О. В. Історико-культурні туристично-рекреаційні ресурси прикордонних з Білоруссю об'єднаних територіальних громад Волинської області / О. В. Антипюк, Р. Є. Качаровський, Л. Т. Чижевська, З. К. Карпюк // Матер. IV міжнар. наук.-практ. конф. «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Міждисциплінарні перспективи.», 27 червн. 2019 р. / [редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Банська Бистриця–Баку–Ужгород–Херсон–Кривий Ріг : Посвіт, 2019. – С. 240–242.

2. Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 112 с.

3. Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voladm.gov.ua/article/strategiya-rozvitku-volinskoyi-oblasti-na-period-do-2020-roku1/>

Anotation. *The aim of this study is to estimate the historical and cultural potential and its influence for the development of cultural tourism of the united territorial communities of Volyn region.*

The functional and territorial structure of historical and cultural tourist resources has been identified. The perspectives of the historical and cultural recession in the tourism sector are loosened up.

Key words: *cultural and historical tourist resources, cultural heritage, cultural tourism, border united territorial communities, Volyn region.*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «ВІДРОДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНОГО ВІВЧАРСТВА»

Гуменюк Василь

ВІВЧАРСТВО ГУЦУЛЬЩИНИ: ПОГЛЯД КРІЗЬ ПРИЗМУ ЛІЖНИКАРСТВА
ТА ІНШИХ НАРОДНИХ ПРОМИСЛІВ..... 3

Лесик Оксана, Похивка Марія

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВЕДЕННЯ ОВЕЦЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ
НА БУКОВИНІ..... 8

Мартищук Микола

КОМПЕНСУВАТИ ВТРАЧЕНЕ. ШЛЯХИ ТА УМОВИ ВІДРОДЖЕННЯ
ПІРСЬКОКАРПАТСЬКОГО ВІВЧАРСТВА..... 13

СЕКЦІЯ «РОЗВИТОК ЛІЖНИКАРСТВА»

Веретко Оксана

«БАРВОГРАЙ» У ЯВОРОВІ – ПОЄДНАННЯ
ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНОСТІ 16

Громова Олена

ЛІЖНИКАРСТВО ГУЦУЛЬЩИНИ: ВИТОКИ, ОРНАМЕНТИКА,
ЕТАПИ ТА СЕКРЕТИ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА 27

Приймак Йосип

РОЛЬ І МІСЦЕ НАРОДНОГО МАЙСТРА
У РОЗВИТКУ НАРОДНИХ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 34

Стеф'юк Роман

КОСІВСЬКЕ УЧИЛИЩЕ ПДМ У РОЗВИТКУ
ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ ГУЦУЛЬЩИНИ..... 38

Юрчишин Галина

РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ
ТА РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКИХ ОСЕРЕДКІВ..... 43

Ямборко Ольга

ЛІЖНИК І КОЦ ЯК ХУДОЖНІ ТКАНИНИ:
УКРАЇНСЬКА ТРАДИЦІЯ ТА ДОСВІД НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР
БАЛКАН І СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я 46

**СЕКЦІЯ «ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО
ТА КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ»**

<i>Антипюк Олена, Качаровський Роман, Чир Надія, Карпюк Зоя, Єрко Ірина</i>	
НАРОДНІ ХУДОЖНІ ПРОМИСЛИ ПОЛІССЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕТНОТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ ОТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	50
<i>Божук Тетяна, Гнилко Олег, Богданова Мілена</i>	
ВЕРХНЄ СИНЬОВИДНЕ – ОДИН ІЗ ЦЕНТРІВ ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЇ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	58
<i>Горин Ірина</i>	
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	63
<i>Гостюк Зоряна</i>	
ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ С. ЯВОРІВ (ПОКУТСЬКІ КАРПАТИ).....	68
<i>Качаровський Роман, Чир Надія, Єрко Ірина, Карпюк Зоя, Антипюк Олена</i>	
ШКІЛЬНІ МУЗЕЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	74
<i>Ситник Олексій, Хлевнюк Ольга</i>	
ГАЙВОРОНСЬКИЙ РАЙОННИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ ЯК ЦЕНТР РОЗВИТКУ КРАЄЗНАВСТВА І ТУРИЗМУ	80
<i>Чир Надія, Антипюк Олена, Качаровський Роман, Карпюк Зоя, Єрко Ірина</i>	
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ПРИКОРДОННИХ ОТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	89

Науково-популярне видання

РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКИХ ОСЕРЕДКІВ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРИ ГУЦУЛЬЩИНИ

Матеріали науково-практичної конференції
у рамках проведення Міжнародного мистецького форуму «Барви Карпат»
20 вересня 2019 року

“Писаний Камінь”

Яворів

2019

Відповідальний редактор: Василь Лосюк
Компютерна верстка: Віталій Стефурак
Дизайн обкладинки: Йосип Приймак

Видруковано в ПП “Писаний Камінь”
Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 5083
Івано-Франківська обл., м. Косів,
вул. Незалежності, 28.
Тел: 067 342 07 47
E-mail: Evrika-pk@ukr.net

Підписано до друку 24.12.19. Формат 60x84\16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 6,05. Обл.-вид. арк. 3,74.
Тираж 500 прим. Замовне 521.